

VZÁJOMNÉ UZNÁVANIE DIPLOMOV

Sloboda usadiť sa a sloboda poskytovať služby sú základnými kameňmi jednotného trhu, pričom umožňujú mobilitu podnikania a odborníkov v celej EÚ. Na uplatňovanie týchto slobôd musia byť diplomy a kvalifikácie vydané na vnútroštátnej úrovni všeobecne uznávané. Pre ich harmonizáciu a vzájomné uznávanie boli prijaté rôzne opatrenia a ďalšie právne predpisy v tejto oblasti sú pripravované.

PRÁVNY ZÁKLAD

Články 26 a 53 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

CIELE

Aby sa samostatne zárobkovo činné osoby a odborníci mohli usadiť v inom členskom štáte alebo dočasne v ňom ponúkať svoje služby, je potrebné, aby diplomy, osvedčenia a ďalšie doklady o odbornej spôsobilosti vydané v iných členských štátoch boli vzájomne uznávané a vnútroštátne predpisy, upravujúce prístup k rôznym profesiám, boli koordinované a harmonizované.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

V článku 53 ods. 1 ZFEÚ sa ustanovuje, že vzájomné uznávanie diplomov a iných kvalifikácií požadovaných v jednotlivých členských štátoch na prístup k regulovaným povolaniam možno použiť na uľahčenie uplatňovania slobody usadiť sa a poskytovať služby. Tento článok je tiež venovaný potrebe koordinovať vnútroštátne predpisy upravujúce začatie a vykonávanie samostatných zárobkových činností. V prípadoch, keď je takáto harmonizácia zložitá, sa v odseku 2 toho istého článku podriaďuje vzájomné uznávanie koordinácii podmienok ich výkonu v rozličných členských štátoch. Od polovice 70. rokov 20. storočia vyústil proces harmonizácie do prijatia viacerých smerníc. Na tomto základe sú právne predpisy o vzájomnom uznávaní prispôbéné potrebám v rôznych situáciách. Úplnosť právnych predpisov je rôzna v závislosti od daného povolania, pričom v poslednom čase sa prijímali všeobecnejšie predpisy.

A. Osobitný prístup k jednotlivým odvetviam (podľa povolání)

1. Vzájomné uznávanie po harmonizácii

V oblasti zdravotníctva postupovala harmonizácia rýchlejšie, a to zo zrejmeho dôvodu, že požiadavky na kvalifikáciu, a najmä odborné kurzy, sa v jednotlivých krajinách veľmi nelíšia (na rozdiel od iných profesií). Preto nebolo zložitým dosiahnuť harmonizáciu v značnom počte povolání (napr. v prípade lekárov, zdravotných sestier, veterinárnych

lekárov, pôrodných asistentiek a samostatných obchodných zástupcov). [Smernica o uznávaní odborných kvalifikácií](#) (2005/36/ES) má za cieľ objasniť, zjednodušiť a zmodernizovať existujúce smernice a zlúčiť predpisy o regulovaných povolaniach lekárov, zubných lekárov, zdravotných sestier, veterinárov, pôrodných asistentiek, farmaceutov a architektov do jedného legislatívneho textu. Táto smernica okrem iného určuje, ako by mali hostiteľské členské štáty uznávať odbornú kvalifikáciu získanú v inom (domácom) členskom štáte. Uznávanie odborníkov zahŕňa všeobecný systém uznávania, ako aj osobitný systém pre každé z uvedených povolaní. Okrem mnohých iných aspektov sa sústreďuje na úroveň kvalifikácie, odbornej prípravy a odbornej praxe (všeobecnej aj špecializovanej). Smernica sa tiež týka odbornej kvalifikácie v oblasti dopravy, sprostredkovateľov poistenia a kvalifikovaných audítorov. Tieto profesie boli regulované podľa ustanovení iných smerníc. Komisia prijala 22. júna 2010 zelenú knihu s názvom Modernizácia smernice o uznávaní odborných kvalifikácií ([COM\(2011\)0367](#)), v ktorej je navrhnutá reforma zameraná na uznávanie odborných kvalifikácií s cieľom uľahčiť mobilitu pracovníkov a prispôbiť odbornú prípravu súčasným požiadavkám pracovného trhu. Dňa 19. decembra 2011 Komisia zverejnila návrh na revíziu smernice o uznávaní odborných kvalifikácií ([COM\(2011\)0883](#)) na základe výsledkov rôznych konzultačných postupov a v reakcii na uznesenie Parlamentu z 15. novembra 2011. Najdôležitejšie kľúčové návrhy obsahovali: zavedenie európskeho profesijného preukazu; harmonizácia minimálnych požiadaviek na odbornú prípravu; automatické uznávanie siedmich profesií, konkrétne architektov, zubárov, lekárov, zdravotných sestier, pôrodných asistentiek, farmaceutov a veterinárnych lekárov; a zavedenie informačného systému o vnútornom trhu umožňujúceho posilnenú spoluprácu v oblasti uznávania diplomov. Hlavné ciele revízie boli uľahčiť a posilniť mobilitu pracovníkov v EÚ a pomôcť zmierniť nedostatok personálu v niektorých členských štátoch. Nasledujúca smernica ([2013/55/EÚ](#)) bola prijatá 20. novembra 2013^[1].

2. Vzájomné uznávanie bez harmonizácie

V prípadoch, keď rozdiely vo vnútroštátnych predpisoch pri iných povolaniach zabránili harmonizácii, bol pokrok vo vzájomnom uznávaní menší. Rôznorodosť právnych systémov zabránila plnému vzájomnému uznávaniu diplomov a kvalifikácií, ktoré by zabezpečilo okamžitú slobodu usadiť sa na základe diplomu získaného v krajine pôvodu. [Smernica Rady 77/249/EHS](#) z 22. marca 1977 udelila právnikom slobodu príležitostne poskytovať služby; sloboda usadiť sa bola inak podmienená diplomom hostiteľskej krajiny. [Smernica 98/5/ES](#) zo 16. februára 1998 bola významným krokom vpred, keďže sa v nej stanovilo, že právnici, ktorí majú diplom z ktoréhokoľvek členského štátu, sa môžu usadiť a vykonávať svoje povolanie v inom členskom štáte pod podmienkou, že hostiteľská krajina môže vyžadovať, aby s nimi pri zastupovaní a obhajobe ich klientov pred súdom spolupracovali miestni právnici. Po troch rokoch takéhoto výkonu povolania a po absolvovaní skúšky spôsobilosti, stanovenej hostiteľskou krajinou, právnik získava (pokiaľ chce) právo na plný výkon svojho povolania bez toho, aby musel vykonať kvalifikačnú skúšku. Ďalšie smernice

[1]Smernica 2013/55/EÚ z 20. novembra 2013, ktorou sa mení smernica 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií a nariadenie (EÚ) č. 1024/2012 o administratívnej spolupráci prostredníctvom informačného systému o vnútornom trhu (nariadenie o IMI), Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 132.

uplatňovali tú istú zásadu aj na iné povolania, napríklad na prevádzkovateľov cestnej nákladnej dopravy, poisťovacích agentov a maklérov, kaderníkov a architektov.

B. Všeobecný prístup

Príprava právnych predpisov o vzájomnom uznávaní pre jednotlivé odvetvia (niekedy sprevádzaná rozsiahlejšou harmonizáciou vnútroštátnych predpisov) bola vždy dlhým a namáhavým procesom. Z tohto dôvodu vznikla potreba všeobecného systému uznávania rovnocennosti diplomov, ktorý by bol platný v prípade všetkých regulovaných povolání, ktoré nie sú upravené osobitnými právnymi predpismi EÚ. Nový všeobecný prístup zmenil pohľad na túto otázku. Uznávanie predtým podliehalo európskym pravidlám harmonizácie v jednotlivých regulovaných povolaniach alebo činnostiach. Po zavedení všeobecného prístupu je vzájomné uznávanie podľa stanovených pravidiel takmer automatické v prípade všetkých dotknutých regulovaných povolání bez toho, aby boli potrebné osobitné sekundárne právne predpisy pre dané odvetvie. Od danej chvíle sa metódy harmonizácie a vzájomného uznávania naďalej používali podľa paralelného systému a v určitých prípadoch sa obe metódy používajú v rámci doplňujúceho systému, ktorý využíva súčasne nariadenie i smernicu ([uznesenia Rady z 3. decembra 1992](#) a [15. júla 1996](#) o transparentnosti kvalifikácií a osvedčeniach o odbornej príprave). Hostiteľský členský štát nemôže uchádzačom odmietnuť prístup k danému povolaniu, ak majú potrebnú kvalifikáciu vo svojej krajine pôvodu. Ak však bola dĺžka absolvovanej prípravy kratšia ako v hostiteľskej krajine, môže vyžadovať určitú dĺžku odbornej praxe, alebo ak sa príprava podstatne líši, môže vyžadovať adaptačné obdobie alebo test spôsobilosti na základe vlastného uváženia uchádzača, pokiaľ povolanie nevyžaduje znalosť vnútroštátnych právnych predpisov.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Parlament prijal 15. novembra 2011 uznesenie o vykonávaní smernice o uznávaní odborných kvalifikácií ([2005/36/ES](#))^[2], v ktorom vyzýva na modernizáciu a zlepšenie smernice 2005/36/ES a podporuje využívanie najúčinnějších a najvhodnejších technológií, ako je napríklad zavedenie európskeho profesijného preukazu, ktorý by mal byť úradným dokumentom uznávaným všetkými príslušnými orgánmi s cieľom uľahčiť proces uznávania kvalifikácií.

V reakcii na uznesenie Parlamentu Komisia 19. decembra 2011 predložila návrh na revíziu smernice o uznávaní odborných kvalifikácií. Po úspešnom završení rokovaní v rámci trialógu Parlament presadil požadované zmeny, ktoré zahŕňali zavedenie dobrovoľného profesijného preukazu, vytvorenie mechanizmu varovania, spresnenie pravidiel o čiastočnom prístupe k regulovaným povolaniach, pravidlá pre jazykové schopnosti, ako aj vytvorenie mechanizmu vzájomného hodnotenia regulovaných povolání, ktorý zaisťujú vyššiu transparentnosť. To viedlo k prijatiu [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/55/EÚ](#) z 20. novembra 2013, ktorou sa mení smernica 2005/36/ES o uznávaní odborných kvalifikácií^[3].

[2]Ú. v. EÚ C 153E, 31.5.2013, s. 15: [http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA\(2011\)0490](http://www.europarl.europa.eu/RegistreWeb/search/simple.htm?reference=P7_TA(2011)0490)

[3]Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 132: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=OJ%3A%3A2013%3A354%3ATOC>

Následne Európsky parlament a Rada prijali [smernicu \(EÚ\) 2018/958 o teste proporcionality](#) z 28. júna 2018, ktorou sa zavádza harmonizovaný test proporcionality, ktorý majú používať všetky členské štáty pred prijatím vnútroštátnych regulácií povolání^[4]. Dňa 25. októbra 2018 Parlament prijal [uznesenie o podpore automatického vzájomného uznávania diplomov](#).

Podrobnejšie informácie nájdete v štúdii vypracovanej pre výbor IMCO s názvom [Mapovanie EÚ: prehľad právnych predpisov súvisiacich s činnosťou výboru IMCO](#)^[5].

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
05/2019

[4]Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/958 z 28. júna 2018 o teste proporcionality pred prijatím novej regulácie povolání (Ú. v. EÚ L 173, 9.7.2018, s. 25): <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/958/oj?locale=sk>

[5]Mapovanie EÚ: prehľad právnych predpisov súvisiacich s činnosťou výboru IMCO: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU\(2015\)536317_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536317/IPOL_STU(2015)536317_EN.pdf)

